

HOBBY

Londýnský zápisník GTS

1. část

V kolébce parlamentarismu stále voní tradice aneb Jak lordi zvedli hlavy

„Order, order!“ napomíná ctihodný muž v černém ceremoniálním plášti jiného ctihodného muže, který právě překročil červený pruh na podlaze. Ne, nejsme na žádném sportovním utkání. To jen Speaker Dolní sněmovny britského parlamentu dodržuje tradici zakazující poslancům přiblížit se k sobě blíže než na délku dvou kordů. Tato i další zvyklosti sahají hluboko do minulosti instituce, která se stala pramatkou parlamentarismu a určila podobu většiny současných parlamentů.

Když se anglický panovník Jan Bezzemek vrátil poněkud pošramocen z nezdařeného vojenského dobrodružství na kontinentě, využili jeho šlechtičtí vazalové královy chvilkové slabosti a donutili ho v roce 1215 podepsat slavný dokument **Magna charta libertatum**. Jako poradní orgán krále vznikla pak Velká rada složená z bohaté šlechty a vysokých církevních hodnostářů, která od té chvíle klepla krále přes prsty vždy, když si začali příliš vyskakovat. Pro tuto instituci se posléze vžil označení „**parlament**“, které má původ ve francouzském slovese „**parler**“, tj. „**hovořit**“.

Aby trochu zkrotili domýšlivost aristokratů a církve, pozvali o trochu později angličtí panovníci do parlamentu i zástupce hrabství a velkých měst. Tento plebs měl být protiváhou lordů. Králům se to ovšem v dalším vývoji poněkud vymklo. Už ve 14. století, v době vlády Eduarda III. z dynastie Plantagenetů, se „ti druzí“ začali scházet odděleně a dovolovali si na panovníky stále víc a víc. Po občanské válce s parlamentem v polovině 17. století pak přišel král Karel I. Stuart nejen o svou absolutní moc, ale i o hlavu, a parlament se stal určující politickou silou. Zrodil se politický systém konstituční monarchie.

Tento anglický parlament dal základní uspořádání i současnému parlamentu britskému. **The Houses of Parliament** se i dnes stále skládá ze dvou parlamentních komor: **Dolní sněmovny (The House of Commons)** a **Sněmovny lordů (The House of Lords)**. Obě navštívili při své říjnové exkursi do Anglie i studenti svinenského gymnázia.

Britský parlament v centru Londýna rozhodně nepřehlédnete. Je to skromný příbytek o 1100 místnostech, zabírající plochu 3,2 hektaru přímo na nábreží řeky Temže. Na tomto místě založil poslední anglosaský panovník z dynastie Cedrikovců Eduard Vyznač v polovině 11. století Starý palác a jen pár metrů odsud také benediktinské opatství sv. Petra. Dnes se tyto komplexy označují jako „**Westminsterský palác**“ a „**Westminsterské opatství**“ (Westminster Abbey), ovšem název „**Westminster**“ (dnes jedna z nejznámějších londýnských čtvrtí) vzniklo až o trochu později ze slov „**West monastery**“ (západní klášter). Westminster Abbey se stalo tradičním místem korunovací anglických

a později britských panovníků.

Do roku 1532 byl Starý palác (The Old Palace of Westminster) hlavní královskou rezidencí a parlament se scházel tam, kde sídlil panovník. Protože tehdy byla část budovy zničena požárem, přesídlil Jindřich VIII. (ano, ten se šesti ženami) do paláce Whitehall a Westminsterský palác se od poloviny 16. století změnil ve stálé sídlo parlamentu. Pak přišel **16. říjen 1834** a Starý palác zachvátily plameny. Téměř všechny budovy lehly popelem!

Katastrofa paradoxně poskytla příležitost postavit novou budovu, symbolizující důležitou parlamentní reformu z roku 1832. Podle zadání veřejné soutěže měla být nová stavba v „alžbětinském“ nebo „gotickém“ slohu. Z 97 návrhů nakonec zvítězil architekt **Charles Barry**, který zvolil styl perpendikulární gotiky. Skvostné interiéry pro něj navrhoval **A. Pugin**. Nádhera nového paláce byla účelně skloubena s praktickým uspořádáním. „**The New Palace of Westminster**“, jak zní správný název dnešní budovy parlamentu, byl stavebně dokončen roku 1860. Stal se velkolepým architektonickým památníkem britské moderní historie.

Nejpůsobivější pohled na tuto budovu se nabízí z protilehlého nábreží řeky

Padací mříž neboli „**portcullis**“ byla královským symbolem Tudorovců. Architekt Ch. Barry ji přejal jako svou identifikační značku při soutěži a užíval ji pak hojně i v dekorativní výzdobě budovy. Dnes je Portcullis opatřený korunou symbolem parlamentu. Zároveň je to i název obrovské prosklené administrativní budovy naproti Westminsterkému paláci, která slouží poslancům od roku 2001.

Temže. Celému komplexu dominují tři věže. Uprostřed se tyčí nejmenší Central Tower, zastřešující hlavní kruhovou halu. Vlevo je 98 m vysoká **Victoria Tower**, nad níž vlaje Union Jack, vpravo pak jen o 2 m menší **Clock Tower**, asi nejznámější hodinová věž světa s proslulým zvonem **Big Ben**. Věžní hodiny fungují od roku 1859 a jsou stále považovány za oficiální časomíru. Natahují se třikrát týdně. Jejich kyvadlo je dodnes vyvažováno starými pencemi.

Rozhodnete-li se parlament navštívit, musíte na to ovšem jít nikoli od řeky, ale z opačné strany, kde je náměstí Parliament Square a ulice St. Margaret Street. Jako obyčejní smrtelníci máte v zásadě jen dvě možnosti. Buď si během srpnových parlamentních prázdnin a dále o sobotách zaplatíte turistickou prohlídku (během níž uvidíte i další proslulé prostory v zákulisí) nebo v průběhu

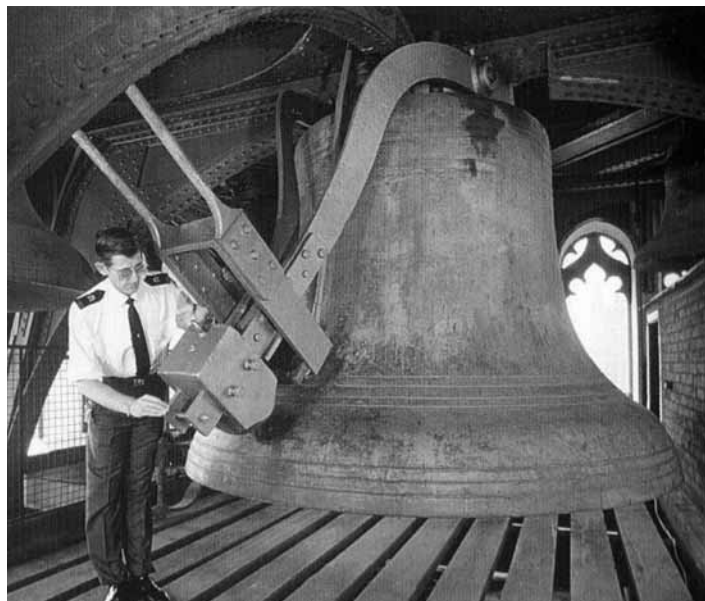

Východní průčelí při pohledu z protilehlého nábreží Temže. Jeho celková délka je 265 metrů. Kromě 1100 místností je v komplexu 100 schodišť a 4,8 km chodeb. Palác je čtyřpatrový, ale všechny hlavní místnosti se nachází v prvním poschodí.

Foto: F.Slipka

parlamentního roku navštívíte jednání sněmoven na návštěvnických galeriích (a vše podstatné uvidíte rovněž). Tato druhá možnost je samozřejmě zdarma, protože jednání jsou veřejná. Dejte si však pozor, abyste nepřišli zrovna v době nějakého ostře sledovaného jednání. Program je však znám dlouho dopředu, takže se tomu lze vyhnout. Protože na konci října ještě dobíhal parlamentní rok, využili jsme s našimi studenty druhou možnost.

Neodradí-li vás protiteroristické betonové bariéry podél St. Margaret Street, vejďte dovnitř vstupem Cromwell Green naproti vchodu do St. Stephen's Hall.

Big Ben je dnes bezesporu nejslavnější zvon na světě. Má průměr 2,7 m a váží téměř 14 tun. Pojmenován byl nejspíše podle tehdejšího vedoucího stavby Sira Benjaminu Halla. Hlas zvonu slyší Londýňané každou hodinu. Ve válečných časech symbolizoval lidem v okupované Evropě ducha demokracie a svobody.

Foto: archiv autora.

Na vrcholku Victoria Tower je na mohutné žerdi už z dálky vidět státní vlajka Spojeného království, přezdívaná tradičně „Union Jack.“ Tato má rozměry 5,5 x 11 m /britská vlajka má na rozdíl od naší poměr stran 1 : 2/. Vlajce zde po celou dobu zasedání parlamentu. Pouze jednou ročně, v době slavnostního zahájení parlamentního roku, ji v přítomnosti královny nahradí Královská standarda. Jak známo, Union Jack je vlastně složeninou anglické, skotské a irské národní vlajky a užívá se od roku 1801.

Foto: F.Slípka.

Pokud jste tu prvně, pracovníci návštěvnické služby vám ochotně vysvětlí, jak na to. Nejprve musíte projít přes bezpečnostní kontrolu, kde vás během půl minuty vyfotografují a kolem krku pověsí identifikační štítek s fotem a návštěvnickým kódem. Poté následuje klasický bezpečnostní rám. Pokud chcete projít bez komplikací, nechte nože a jiné podobné hračky raději doma. Od bezpečnostní kontroly pak dojdete samostatně do obrovského sálu Westminster Hall, kde je opět návštěvnická služba. Vaše cesta do útrob nejstaršího parlamentu světa může začít

Mgr. F. Slípka

Věži Clock Tower dnes už téměř nikdo neřekne jinak než Big Ben. Každý ze čtyř číselníků má průměr 7 metrů a je složen z 312 skleněných tabulí. Měděná minutová ručička má 4,2 m a váží 100 kg, bronzová hodinová ručička má 2,7 m a váží 300kg! Pod každým číselníkem je latinský nápis v gotickém písmu: „Pane, ochraňuj naši královnu Viktorii I.“ K hodinovému stroji vede 324 schodů, do lucerny pak dalších 59.

Foto: F.Slípka.

Z obavy před teroristy (dříve z IRA, dnes z řad islamistů) a zejména před možným útokem nákladního auta s výbušninami, byly před palác umístěny betonové bloky.

Foto: archiv autora.

HOBBY

Londýnský zápisník GTS

2. část

V kolébce parlamentarismu stále voní tradice aneb Jak lordi zvedli hlavy

Vstup do parlamentu přes **Westminster Hall** je úchvatný. Nad obrovským prostorem se vznášejí největší středověká dřevěná klenba v severní Evropě. Mosazné štítky v podlaze připomínají řadu historických událostí – například významné soudní procesy s Thomasem Morem a Karlem I. či státní pohřby (lying-in-state). Naposledy se tu Britové v roce 2002 rozloučili s královnou Matkou. Kamenní anglosaští králové tu také často shlíželi na rozmařilé korunační bankety. Westminster Hall našťastí přečkala ničivý požár z počátku 19. století. Od roku 2008 slouží jako hlavní vchod pro návštěvníky.

Veřejný přístup do obou sněmoven vede dále přes **St. Stephen's Hall**. Architekt Barry ji postavil přesně na místě ohněm zničené kaple sv. Štěpána, která od 16. století sloužila jako debatní síň Dolní sněmovny. V původním prostoru byly lavice umístěny proti sobě a toto uspořádání zůstalo zachováno i v novodobé sněmovně. Křeslo Speakera dnes připomínají čtyři mosazné knoflíčky v podlaze. Ze středověké strohosti Westminster Hall tu návštěvník vstupuje do skvostné nádhery interiérů nového paláce. Velkolepé fresky a mozaiky, pestré dlažby, dřevorezby, sochy státníků i dekorativní detaily činí z budovy parlamentu uměleckou galerii svého druhu.

Střed paláce pak tvoří obrovský oktagon s klenutým stropem, zvaný **Central Lobby**. Do tohoto rušného spojovacího uzlu celého komplexu přicházejí voliči „lobbovat“ své poslance. Nad čtyřmi vchody do spojovacích koridorů jsou velké mozaiky svatých patronů: anglického sv. Jiří, waleského sv. Davida, skotského sv. Vojtěcha a irského sv. Patrika. Architekt Pugin zde do dlažby nechal zaznamenat latinský text ze žalmu 127: „Nestaví-li dům Hospodin, nadarmo se namáhají stavitelé.“ Asi věděl své.

Vchod do Dolní sněmovny (House of Commons) mají návštěvníci po levé

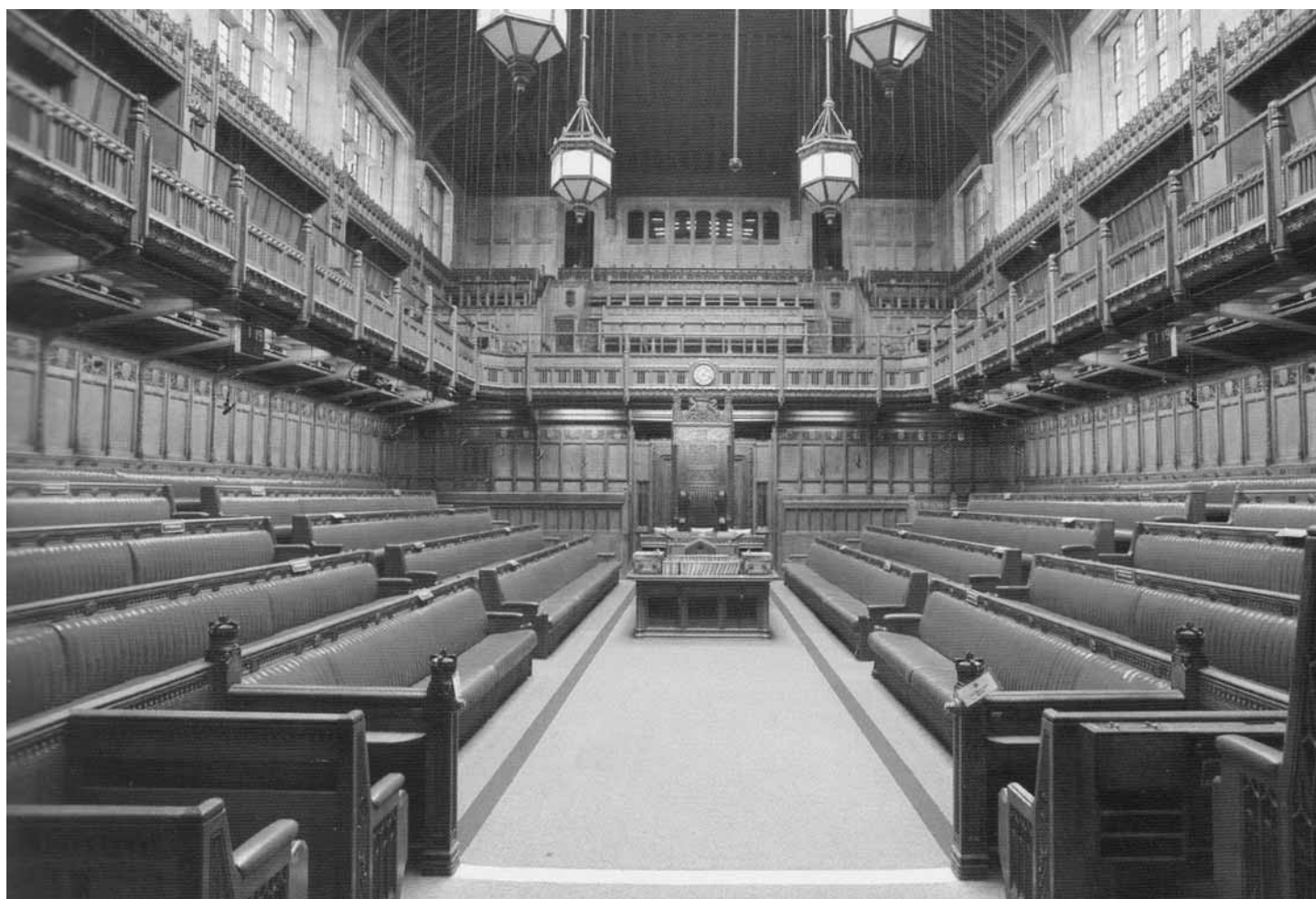
straně. Do tohoto koridoru však mohou jen „členové parlamentu“ neboli „MPs“ (Members of Parliament). Než poslanci vstoupí do hlavního sálu, musí ještě v **Member's Lobby** projít skrze přísné pohledy soch W.Churchilla, D. Lloyda George a M.Thatcherové. Jako prostí návštěvníci ovšem tuto náročnou kontrolu absolvovat nemusíte. Jdete jinudy. Nechtějí po vás dokonce ani osobní doklady, pouze vyplnění návštěvnického lístku. V šatně vám jen uloží šustivé věci a mobil.

Dřevěné lavice návštěvnické galerie stoupají strmě vzhůru a nabízejí slušný výhled. Sál od galerie sice odděluje průhledná stěna, ale díky ozvučení slyšíte dobře. Veškeré dění v sále navíc můžete sledovat i na velké televizní obrazovce. Přímé televizní přenosy poslanci i lordi povolili teprve před dvěma desetiletími.

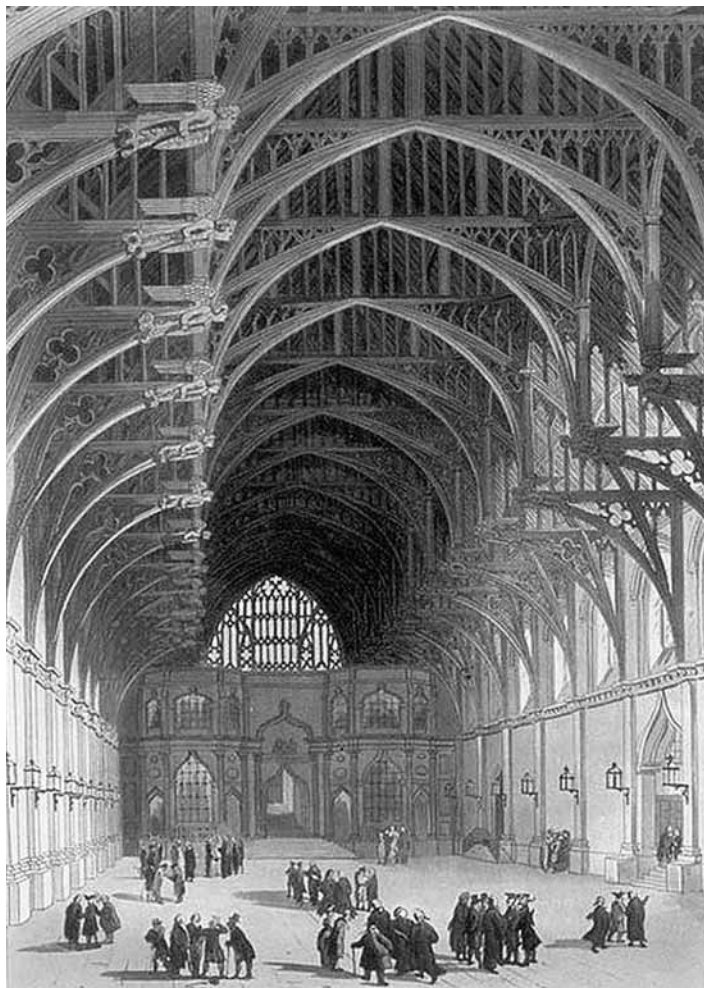

Anglická tudorovská růže je v interiéru častým zdobným motivem. Vedle ní jsou tu ovšem i skotské bodláky, irské trojlístky, waleské harfy, francouzské lilie (fleur-de-lis) a samozřejmě portucillis.

Dnešní návštěvník už bohužel nehledí na originální sál z roku 1850. Ten zničily německé bomby v roce 1941. Při poválečné rekonstrukci řešili Britové téměř hamletovské dilema: „Zvětšit, či nezvětšit?!“ Počet poslanců totiž díky volebním reformám v 19. století povážlivě narostl a stará sněmovna už byla ve 20. století malá. Tradice je tradice, shodli se tehdy odpovědní činitelé a architekt sir G.G.Scott mohl přidat jen pár míst po stranách a na galerii. Většinovým volebním systémem je tak sice demokraticky voleno 650 státem placených

House of Common's Chamber. Dnešnímu sálu Dolní sněmovny dominuje zelená barva a světlé dřevo. Když byl parlament 10. května 1941 zasažen německými bombami, hasiči dali přednost záchraně středověké Westminster Hall. Dřívější sněmovna se více podobala Sněmovně lordů, ta dnešní je pojata střízlivěji. Vybavení darovali poslanci z ostatních zemí Commonwealthu. Na koberci jsou dobře vidět dvě tradiční čáry, vzdálené na délku dvou kordů. Foto: archiv autora.

Na obraze Westminster Hall z roku 1808 je dobře vidět nezvyklá vazba, kterou na konci 14. století vytvořil královský tesař Hugh Herland. Využil principu vzpěry a všadla se mu vyloučit vazné trámy. Na počátku 19. století tento typ konstrukce technicky popsal a zdokonalil francouzský inženýr Paul Ardant, po němž se této soustavě říká „Ardantova“. Dříve se používala k zastřešení velkých prostor o šířce 20 a více metrů. Foto: archiv autora.

poslanců, ale míst k sezení je pouze 420! Ve Sněmovní ulici v Praze by asi nastal poprask, „MPs“ to však snášejí se stoickým klidem. Při občasném návalu zůstanou prostě stát nebo si sednou do uliček mezi sedadly.

Každý „MP“ reprezentuje určitou část království, tedy volební obvod (constituency) a jeho voliče (constituents). Vláda (Government) vzniká na základě všeobecných voleb (General Election). Vůdce (Leader) nejsilnější strany se z pověření královny stává předsedou vlády (Prime Minister). Druhá nejsilnější strana vytváří oficiální opozici (Official Opposition). Británii si většinou spojujeme s politickým systémem dvou silných stran – vládní a opoziční. Časy se však mění a po letošních volbách má země koaliční vládu konzervativců a liberálních demokratů. Černý Petr opozice zůstal v rukou labouristů.

Ale vraťme se do role návštěvníků. Pod protilehlou galerií určenou tisku je umístěno křeslo, z něhož volený „mluvčí“ (Speaker) řídí jednání podle stanoveného programu a uděluje slovo. Před ním je velký stůl, kde sedí tajemníci (Clerks), kteří ovšem nejsou členy sněmovny. Na stole pak leží jako symbol královské autority obřadní žezlo (mace). S ním je před každodenním zasedáním spojena neměnná tradice. Ze Speaker's House ve východním křídle paláce jde přes Central Lobby malý slavnostní průvod. V něm kráčí v obřadním plášti Speaker a před ním ceremoniální úředník (Serjeant at Arms) nesoucí žezlo. Totéž se opakuje na konci jednacího dne, jen v opačném směru. Součástí průvodu je i kaplan státní Anglikánské církve, který před zahájením jednání řídí za zavřenými dveřmi hromadnou modlitbu. Jmenování současného kaplana vzbudilo před nedávnem pořádný poprask. Stala se jím totiž žena a navíc černoška.

Napravo od Speakera sedí v typických zelených lavicích vládní poslanci, nalevo pak poslanci opozice. V předních lavicích jsou jen významní členové parlamentu (frontbenchers) – tedy ministři, premiér, mluvčí vlády a předáci opozice. Pouze tyto „předolavičníci“ mohou mluvit u řečnických pultů na stole. Ostatní „řadoví“ poslanci hovoří ze svého místa a o slovo se hlásí povstáním, čímž chtějí „upoutat speakerovo oko“ (catching the speaker's eye).

Při hlasování „MPs“ nepoužívají žádné technické zařízení. Když chtějí hlasovat, musí se zvednout a projít jednou ze dvou „hlasovacích“ chodeb po stra-

nách sněmovny (Aye Lobby a No Lobby), kde jsou fyzicky sečtení.

Jednání jsou mnohdy bouřlivá, ale zpravidla vedená ve vši slušnosti. Oslovení typu „Ctihodný pan poslanec...“ či „Můj vážený přítel...“ jsou běžná. V projevech se cení vtip a ironie. Možná je to důsledek jedné zcela nedávné zvyklosti. Ve věži Clock Tower se totiž nachází věžeňská cela, do níž byli až do roku 1880 zavíráni členové Dolní i Horní sněmovny, pokud si během parlamentní debaty počínali neslušně. Do našich končin tato metoda z nějakého důvodu nedorazila. Škoda.

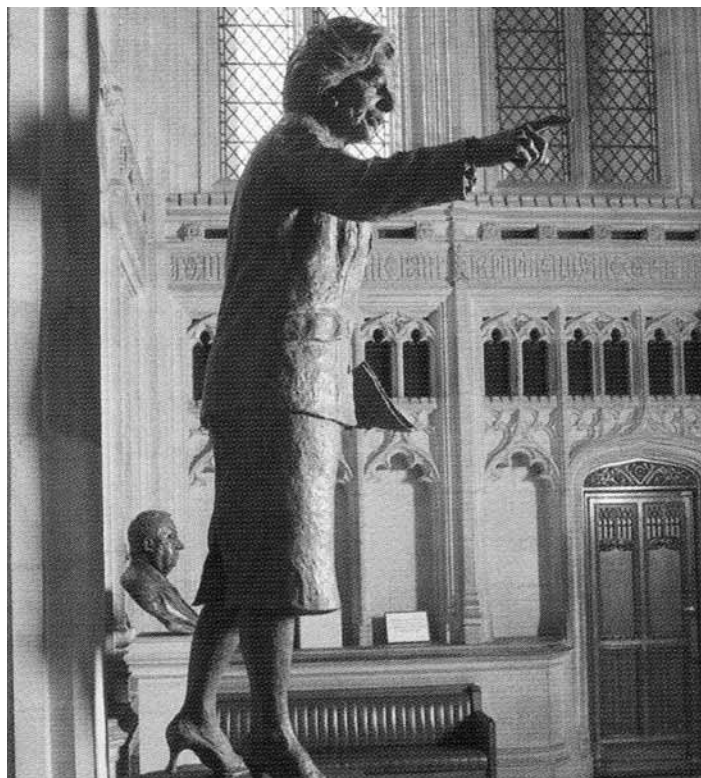
Jill Payová, současný Serjeant at Arms, nese žezlo před Speakerem Dolní sněmovny Johnem Bercowem. Foto: archiv autora.

Protože dopoledne se scházejí parlamentní výbory, začíná jednání sněmovny s výjimkou pátku až po polední, zpravidla ve 14:30. Končí se večer kolem desáté. První a divácky asi nejzajímavější hodina je vyhrazena pro otázky ministrům (oral questions). Ve středu mezi 12:00 a 12:30 odpovídá na dotazy sám premiér. Poslanci musí svou první otázku oznámit dopředu. Jelikož však mohou položit i „doplňující“ dotazy, jsou poradci ministrů i premiéra stále ve střehu. Tu opravdu hlavní otázku totiž neznají.

Od počátku minulého století se ustálila zvyklost, že premiér je vždy členem Dolní sněmovny. Vliv lordů byl postupně omezován. Zatímco House of Commons je dnes centrem skutečné politické moci, nad budoucností House of Lords se vznáší velký otazník.

(dokončení příště)

Mgr. F. Slípka

Sochař Antony Dufort vytvořil pro Member's Lobby sochu bývalé premiérky Margaret Thatcherové. „Železná Lady“ byla často označována za jediného pravého muže ve vládě. Poslancům stále ukazuje správný směr. Foto: archiv autora.

HOBBY

Londýnský zápisník GTS

3. část

V kolébce parlamentarismu stále voní tradice aneb Jak lordi zvedli hlavy

House of Lords, Sněmovna lordů, je zvláštním a zajímavým přežitkem dob minulých. Její členové totiž nejsou voleni, ale jmenováni tím, kdo právě drží v rukou otěže moci. Na druhé straně však šetří státní kasu, protože nepobírají plat. Nejsou také závislí na vrtkavosti veřejného mínění ani na stranických pokladnách.

Gentleman Usher of the Black Rod klepe při State Opening svou ebenovou holi se zlatými lvy na dveře Dolní sněmovny. Mimo jiné má na starosti i královské žezlo (mace), ale to do sněmovny přináší zpravidla jeho zástupce Yeoman Usher.

Návštěvníká galerie je zde menší a není oddělena žádnou průhlednou stěnou. Váš první dojem bude barevný: zeleň Dolní sněmovny je vystřídána červeným čalouněním a pozlacenou čelní stěnou s královským trůnem. Architekt Pugin ho vytvořil podle středověkého korunovačního křesla ve Westminster Abbey. V této nádheře jednají lordi od roku 1847 s výjimkou několika let po 2. světové válce, kdy zde po vybombardování své sněmovny zasedali „MPs.“

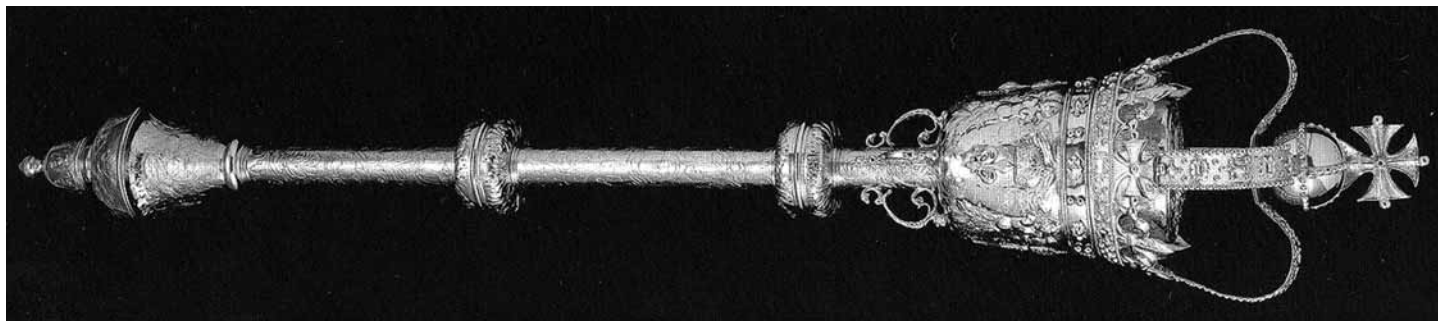
Na galerii jste vpouštěni po malých skupinkách a nesmíte vyrušovat. Jelikož však český učitel nerad ztrácí studenty, zejména pak v takovém bludišti jako je

Sněmovna lordů. V popředí je vidět žok vlny, na němž sedí Lord Speaker. Za ním leží obřadní žezlo. Před Lordem Speakerem jsou ještě další dvě „vlněné“ sedačky, na nichž při State Opening seděli lordi práva.

Westminsterský palác, zvedli jsme při odchodu celou skupinu najednou, čímž jsme pravděpodobně předznamenovali demonstrace britských studentů, které vypukly zhruba o měsíc později. Asi dvě desítky přítomných lordů totiž náš vlnivý odchod upoutal natolik, že zvedli ostražitě hlavy. Možná je už v duchu trýznily pochyby, zda zvýšení školního z tří tisíc na devět tisíc liber není přece jen moc velká pecka.

Zůstává ale otázkou, jak dlouho budou ještě lordi své hlavy zvedat. Čím více byla v minulosti rozšiřována voličská základna, tím větší byla touha volených politiků po reformě či likvidaci Sněmovny lordů. V první půli minulého století nejprve liberálové a posléze labouristé v podstatě zrušili lordům právo vetovat zákony. Dnes je mohou nejvýše o rok pozdržet a do finančních zákonů nesmí zasahovat vůbec. V roce 1958 byl prosazen zákon, umožňující jmenovat pouze **doživotní lordy** (life peers), kteří už svůj titul nemohou odkázat dědicům. Paradoxem ovšem je, že zatímco na počátku 19. století zasedalo v House of Lords něco kolem padesátky lordů, na konci 80. let minulého století už to bylo na 1200, z toho čtyři sta „doživotních“! Jmenováním nových lordů zde totiž téměř každá vláda chtěla získat početní převahu. Politicky aktivních, tj. těch, kteří vůbec kdy do sněmovny dorazili, bylo ovšem pouze 200 až 300. Když pak po drtivém vítězství v roce 1997 získali labouristé klíče od Downing Street, slibovali rychlou demokratizaci. Tony Blair sice zákonem z roku 1999 zbavil

Mace – obřadní žezlo. Původně symbolická zbraň osobních strážců krále Karla II., z níž se časem stal symbol královské autority v parlamentu. Dvě jsou ve stálé zápůjčce ve Sněmovně lordů a jedno v Dolní sněmovně. Zbylých deset můžete vidět v královské klenotnici (Jewel House) v londýnském Toweru. Všechna pocházejí ze 17. století. Každé váží kolem 10 kg.

na šest stovek dědičných lordů jejich mandátu, zároveň však v období 1997-2006 královna jmenovala (na návrh téhož premiéra) 292 nových doživotních lordů, čímž byl vytvořen rekord britských dějin! Dnes vládnoucí konzervativně-liberální koalice Davida Camerona slibuje zavedení částečné volitelnosti této komory. No, uvidíme.

A jaké je tedy dnešní složení House of Lords? Stále platí rozdělení na „duchovní“ lordy (The Lords Spiritual) a „světské“ lordy (The Lords Temporal). Do první skupiny patří 26 biskupů Anglikánské církve, kteří jsou zde z titulu funkce. Jejich křeslo napravo od trůnu má dodnes jako jediné opěrky pro ruce. Do druhé skupiny patří 92 zatím ponechaných dědičných peerů (hereditary peers) a 625 doživotních peerů. Politickou převahu má i zde vládní koalice. K nezávislým se však hlásí 182 lordů. Od roku 1876 až donedávna zde také existovala skupina 21 „lordů práva“ (Law Lords) v čele s Lordem kancléřem, kteří tvořili nejvyšší odvolací soud. Byli to doživotní lordi – právníci. V roce 2009 však jejich soudní pravomoc převzal nový Nejvyšší soud.

Ať už reforma Sněmovny lordů dopadne jakkoli, rozhodně neohrozí existenci britské šlechty. Protože my tento stav známe leda z pohádek, neuškodí krátký exkurs. Ve Spojeném království existuje dodnes v podstatě vyšší i nižší šlechta. Vyšší šlechtický stav se označuje „peerage“ a jeho příslušníci jsou nazýváni „peery“. Pouze oni mají právo zasedat ve Sněmovně lordů. Systém peerage má pět stupňů. Na samém vrcholu je **duke** (vévoda), pod ním **marquess** (markýz), **earl** (hrabě), **viscount** (vikomt) a nejnižší je **baron**. Life peers dostávají výhradně titul „baron“ či „baronka“ (baroness). Obecně jsou všichni titulováni jako „lordi“. Jejich oslovení začíná „The Right Honourable ...“, případně „My Lord ...“ či „Your Lordship ...“ (Vaše lordstvo). Do nižší šlechty pak patří například rytíři (knights) či baroneti (baronets) s titulem „Sir“. Těch se červená křesla netýkají.

Ale vraťme se ještě do sněmovny. I zde sedí vládní a opoziční lordi naproti sobě. Pod galerií jsou však navíc příčné lavice pro „nezávislé“ (crossbenchers). Před královským trůnem je červený gauč s opěrkou, z něhož předsedá sněmovně volený „**Lord speaker**“ (v současnosti baronka H. Haymanová). Sedí vlastně na žoku vlny (woolsack) připomínajícím, jaká surovina kdysi nastartovala ostrovní prosperitu. Na vlněném pytlí leží také během jednání ceremoniální královské žezlo (mace), které má na starosti Gentleman Usher of the Black Rod (Ctihodný fortnýř Černá hůl). Lord speaker má však na rozdíl od Dolní sněmovny jen formální pravomoc, protože Sněmovna lordů „se řídí sama“.

Královna **Alžběta II.** a její manžel **prince Philip**, vévoda z Edinburghu, při State Opening v listopadu 2010. Královna přečetla vládní prohlášení, jehož podstatu lze shrnout do tří slov: šetřit, šetřit a šetřit! Ve sněmovně je trvale umístěno pouze jedno královské křeslo. Pro prince Philipa nainstalují vždy druhé křeslo, jež je téměř shodnou kopií Puginova originálu. Je pouze o trochu menší, což je z obrazku patrné. Alžběta II. má nasazenu královskou korunu – Imperial State Crown, kterou studenti viděli v klenotnici londýnského Toweru.

Za průchod zákonů zodpovídá nejstarší člen vlády mezi lordy, tzv. „Speaker“. Aby se z návrhu (bill) stal zákon (act), musí obě sněmovny dosáhnout úplné shody v jeho znění. Návrh může přitom být podán do kterékoli z obou komor a v legislativním procesu prochází trojím čtením. Obvyčejně a tedy nekontroverzní zákony podrobně projednává zpravidla Sněmovna lordů a „MPs“ s nimi tedy nemusejí ztrácet tolik času. Dojde-li k hlasování (division), mají i lordi své hlasovací chodby (Content lobby a Not-content lobby).

Po dosažení shody je text zákona poslán do královské kanceláře. Královna je totiž třetí důležitou součástí parlamentu a musí zákonu udělit svůj **královský souhlas** (Royal Assent). Je to však formalita, protože žádný panovník tento souhlas neodepřel už více jak tři sta let! Teprve poté se z návrhu stane oficiální zákon (Act of Parliament).

Lord kancléř Kenneth Clarke vítá královnu při State Opening v listopadu loňského roku. Až do nedávných labouristických reforem tento vysoký státní hodnostář předsedal Sněmovně lordů i nejvyššímu odvolacímu soudu.

Královna také v listopadu každoročně zahajuje novou parlamentní sezónu. Toto „**State Opening of Parliament**“ je vždy velkolepou slavností, při níž si lordi výjimečně obléknou svá červená ceremoniální roucha a královna přečte vládní prohlášení o politických cílech nového roku. Vše se odehrává ve zcela zaplněné Sněmovně lordů, kam jsou při té příležitosti rovněž výjimečně pozváni i poslanci Dolní sněmovny (vždy jeden z nich je během královniny návštěvy symbolickým rukojmím v Buckinghamském paláci). Na královninu žádost pro ně jde už výše zmíněný úředník Black Rod. Těsně před nosem mu však „MPs“ zabouchnou dveře. Teprve po trojím úderu holí a vyslovení žádosti poslanci vyhoví pozvání. Mohou však jen k přepážce (bar) za dveřmi Sněmovny lordů, kde vstojí vyslechnou královnin projev. To vše se děje na paměť dávné epizody z roku 1642, kdy se král Karel I. pokusil osobně zatknout pět poslanců a speakera to odmítl. Od té doby už žádný monarcha nikdy nevstoupil na půdu Dolní sněmovny!

The Houses of Parliament je tedy velmi zajímavou institucí. Pokud vás cesty zavedou do metropole na Temži, nenechte ji rozhodně bez povšimnutí.

Mgr. F. Slípka, foto: archiv autora

Yeomen of the Guard, královská osobní stráž, provádí před příjezdem královny symbolickou prohlídku sklepních místností parlamentu. Tato tradice připomíná rok 1605 a tzv. „spiknutí střelného prachu“ (Gunpowder plot), při němž se skupina katolických šlechticů neúspěšně pokusila vyhodit Sněmovnu lordů i s králem do povětří.